ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΡΑΒΑΝΗ
e-mail: cgravani@cc.uoi.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΔΟΥΡΟΥΤΗΣ: ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ, ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΕΣ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Η αποκάλυψη αρχαιοτήτων στις βορειοανατολικές υπώρειες του λοφώδους τμήματος της Δουρούτης οφείλεται στα έργα διαμόρφωσης του ευρύτερου, αδόμητου χώρου της Πανεπιστημιούπολης. Συγκεκριμένα, το 1976, οι εκσκαφές για διάνοιξη αποστραγγιστικής τάφρου στην έξοδο της χαράδρας Μεγάλο Λαγκάδι, στα όρια με το Νεοχωρόπουλο, έφεραν στο φως θεμέλια αρχαίων κτηρίων στις παρυφές του λόφου καθώς και νεκροταφείο χαμηλότερα, κοντά στον περιφερειακό δρόμο της Πανεπιστημιούπολης (εικ. 1 α, β).

Οι σωστικές ανασκαφές που ακολούθησαν από τη 12η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, με υπεύθυνη την Ιωάννα Ανδρέου, επικεντρώθηκαν για λόγους ασφαλείας στο χώρο των ταφών. Έως το 1981, που συνεχίστηκαν, αποκάλυψαν τάφους με πολλά και σημαντικά κτερίσματα, τα οποία αποδεικνύουν ότι το νεκροταφείο χρησιμοποιήθηκε συνεχώς από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου έως τους ελληνιστικούς χρόνους.

Τα θεμέλια των αρχαίων κτισμάτων που εντοπίστηκαν στην έξοδο της χαράδρας Μεγάλο Λαγκάδι το 1976 άρχισαν να ερευνώνται συστηματικά από το 1995. Με τις νεότερες ανασκαφές ήρθε στο φως αρχαίο Ιερό αφιερωμένο στη θεά Δήμητρα με οικοδομήματα και κατασκευές τόσο στην πλαγιά του λόφου προς Νεοχωρόπουλο (βόρειο συγκρότημα) (εικ. 2 α, β, γ) όσο και στα πρανή του λόφου Δουρούτη (νότιο συγκρότημα) (εικ. 3 α, β, γ, δ). Το κύριο οικοδόμημα του Ιερού (θεσμοφόριο) χρονολογήθηκε στον 4ο αι. π.Χ. και η χρήση του χώρου από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου. Επίσης, στην ευρύτερη περιοχή αποκαλύφθηκαν ταφές εκτός του αρχαίου νεκροταφείου και εντοπίστηκαν θεμέλια αρχαίων κατασκευών εκτός του ανασκαμμένου χώρου.

Οι συστηματικές ανασκαφές διεξήχθησαν από το 1995 έως το 2006 από την Επίτιμη Έφορο Αρχαιοτήτων Ιωάννα Ανδρέου με τη συνεργασία μου. Χρηματοδο-

τήθηκαν από το Ίδρυμα Ψύχα και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Κατά τη νεότερη ανασκαφική περίοδο η περιοχή ερευνήθηκε επίσης με επιφανειακή έρευνα καθώς και με διασκόπηση υπεδάφους, η οποία πραγματοποιήθηκε από το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας του Πανεπιστημίου Κρήτης, με υπεύθυνο τον Απόστολο Σαρρή. Σε όλες τις εργασίες πεδίου συμμετείχαν και εκπαιδεύτηκαν ομάδες φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Μετά το πέρας των ανασκαφών και έως 2011 που αποχώρησα από το Πανεπιστήμιο πραγματοποιήθηκαν αρχαιολογικές εργασίες και έρευνες με στόχο τη μελέτη και τη συνολική δημοσίευση των ανασκαφών και των ευρημάτων, την ανάδειξη των αρχαιοτήτων και την προστασία του χώρου.

Για τη μελέτη και τη συνολική δημοσίευση των ανασκαφών και των ευρημάτων έγινε καθαρισμός, συντήρηση, φωτογράφηση και σχεδίαση αρχαιολογικού υλικού, επεξεργασία και καταγραφή ανασκαφικών δεδομένων, ψηφιοποίηση και αρχειοθέτηση. Επίσης συμπληρώθηκαν τα στοιχεία της τοπογραφικής αποτύπωσης του χώρου, η φωτογράφηση και η σχεδίαση αρχιτεκτονικών λειψάνων (εικ. 4 α, β).

Για την ανάδειξη των αρχαιοτήτων απομακρύνθηκαν από την περιοχή του βορείου συγκροτήματος οι κατά τόπους χωματερές που είχαν δημιουργηθεί από αποθέσεις οικοδομικών μπάζων και σκουπιδιών κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της χαβούζας των Ιωαννίνων στο μυχό της χαράδρας Μεγάλο Λαγκάδι. Με την αφαίρεση μεγάλου όγκου σύγχρονων αποθέσεων διευθετήθηκε ο χώρος και αποκαταστάθηκε η οπτική επαφή των οικοδομημάτων και των εγκαταστάσεων του Ιερού μεταξύ τους (εικ. 5 α, β).

Για την προστασία του χώρου οι περιοχές με τις αρχαιότητες περιφράχθηκαν και τα αρχαία κατάλοιπα καλύφθηκαν. Για μεγαλύτερη ασφάλεια, στην περιοχή του βορείου και νοτίου συγκροτήματος κατασκευάστηκε σιδερένια σταθερή περίφραξη κατά μήκος του δρόμου προς τη χαβούζα και του δρόμου προς τη Μονή Αγίου Γεωργίου (εικ. 6 α, β).

Στο πλαίσιο των ανωτέρω ενεργειών, το 2006, υποβλήθηκε από την υπογράφουσα στην Επιτροπή Ερευνών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ερευνητικό πρόγραμμα για την «Καταγραφή, ψηφιοποίηση και ανάδειξη πρωτογενούς αρχαιολογικού υλικού από ανασκαφές στην Ήπειρο», μεταξύ των οποίων και η Δουρούτη.

Το 2008, με συντονίστρια την υπογράφουσα και τη συμμετοχή συναδέλφων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας κατατέθηκε από το Τμήμα πρόταση για ένταξη στο ΕΣΠΑ εκ μέρους του Πανεπιστημίου για την «Ανάδειξη και αξιοποίηση του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου της Πανεπιστημιούπολης».

Από την έως τώρα μελέτη του αρχαιολογικού υλικού, των ανασκαφικών δεδομένων και του ευρύτερου χώρου, κατά τη νεότερη ανασκαφική περίοδο, προήλθαν οι παρακάτω δημοσιεύσεις:

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. Ανδρέου–Κ. Γραβάνη, «Το Ιερό στη Δουρούτη», *Δωδώνη* 26 (1997), *Στη μνήμη του καθηγητή Σωτήρη Δάκαρη,* σσ. 581-626.

Ι. Ανδρέου, «Το αρχαίο νεκροταφείο στη Δουρούτη Ιωαννίνων», *Μύρτος, Μνήμη Ιουλίας Βοκοτοπούλου,* Θεσσαλονίκη 2000, σσ. 23-38.

Κ. Γραβάνη–Α. Κατσίκης, «Πανεπιστημιούπολη Ιωαννίνων: Καταγραφή αξιών–προτάσεις στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Οικολογίας», *Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου, Καπέσοβο 2001,* Ιωάννινα 2002, σσ. 43-49.

I. Andréou, "Le sanctuaire de Dourouti. Le culte et les pratiques rituelles dans le cadre materiel", *Actes du IVe Colloque International sur l' Illyrie méridionale e l'Epire dans l'Antiquité, Grenoble 2002*, Paris 2004, σσ. 569-581.

K. Gravani: "Les antiquités de Dourouti dans le cadre de la Topographie du bassin de Ioannina", *Actes du IVe Colloque International sur l' Illyrie méridionale e l' Épire dans l' Antiquité, Grenoble 2002*, Paris 2004, σσ. 549-567.

Κ. Γραβάνη, «Η Αρχαιολογική έρευνα στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων», *Δωδώνη* 36-37 (2007–2008), σσ. 179-234.

Ι. Ανδρέου, «Κεραμική από το νεκροταφείο της Δουρούτης», στο *Ελληνιστική κεραμική από την αρχαία Ήπειρο, την Αιτωλοακαρνανία και τα Ιόνια Νησιά,* Αθήνα 2009, σσ. 123-144.

Κ. Γαβάνη, «Αρχαιολογικές μαρτυρίες από τα Γιάννενα: Η ανασκαφική έρευνα στην Πανεπιστημιούπολη Δουρούτης», στο *Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και τα Γιάννενα, Πρακτικά Συνεδρίου, Ιωάννινα 2013,* Ιωάννινα 2014, σσ. 247-261.

Εικ.1 α, β: Τμήματα του νεκτοταφείου

Εικ. 2 α, β, γ: Το θεσμοφόριο στο βόρειο συγκρότημα

Εικ. 3 α, β: Το κυκλικό πλακόστρωτο στο νότιο συγκρότημα

Εικ. 3 γ, δ: Ορθογώνια κτίσματα στο νότιο συγκρότημα

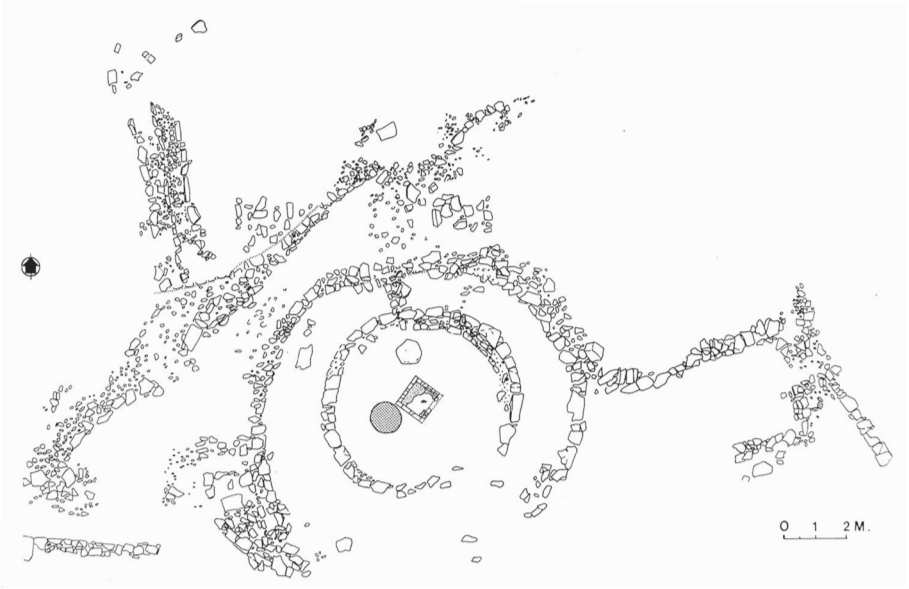

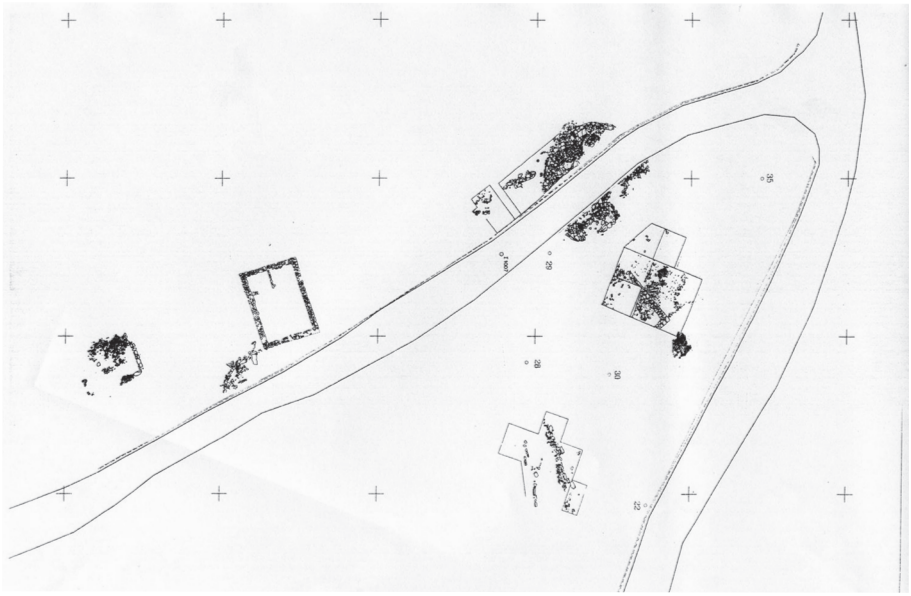

Εικ. 4 α, β: Κάτοψη των κατασκευών του βορείου (α) και του νοτίου (β) συγκροτήματος

Εικ. 5 α, β: Απομάκρυνση σύγχρονων αποθέσεων (μπάζων)
από την περιοχή του βορείου συγκροτήματος

Εικ. 6 α, β: Η σταθερή περίφραξη του νοτίου συγκροτήματος